

E. T. C. (II, 66 i 132) a través de *d o t* (com en gascò i alt-aragonès).

MENC. ANT. 866: «villa q. dic. Gerri-Vileta, insuper Gerre, et de Tauuiz (= 'Taús') vel usque in Guado» (col. I. Moreau II, 52-53); 870: «usque Baiene sive in ipso de Vilella (ibid. II) cit. junt amb Arboló (veg. aquest art.); 1163: butlla Gerrensi monast. --- Pera Media, eccl. Sti. Felicis de Gerre-uileila [imprès -nileila], cum tota ipsa villa et cum tota civaria, de vado antiquo quod est super Erbolon --- castrum de Brescha cum patinenciis --- Vilellam cum pert. et totam decimam desuper Gerre, eccl. Sti. Petri de Osez cum ipsa villa» (SerranoS., *N.H.Rbga.* p. 109).

Altres casos d'aquest tractament arcaic de -ll- són: *Vileses* (pron. *bilézis*) en el te. de *Mont-ros* (Flamicell). I amb desaparició de la -z-: *bilé* te. Baén, < *Coll de Vile(s)a*.

La Torre de Vilella, poble del Matarranya, entre *Freixneda* i *la Torre del Comte*, al SO. de Vall-de-roures.

PRON. POP. *la tōña* a la Canyada i en el poble mateix i altres dos; més generalment: *la torē belija* i no sols a la Vall del *Tormo*, *Lledó*, *Portellada*, *Montroig*, *Torre-d'arques* (xv, 38, 46, xvi, 8ss.); gentilici: *torredans* a la Canyada i en el poble mateix. No en sé MENCIONS ANT., ni tan sols en les *Rationes Decimarum*, de 1270-80 (on figuren tots els pobles de la comarca amb altres excepcions); és poble d'aspecte modern, si bé amb terme força extens. Altrament V. el que en dic en *E.T.C.* II, 130-131. I veg. art. *Vivelles* (< *Vilelles*) infra.

La Vileta, un dels 4 veïnats que formen el poble de *Serradui*, a l'alta Ribagorça (junt amb *Riguala*, *El Pont* i *El Barrí*) (xix, 46ss.). Sengles masos o pdes. munt. a St. Hilari Sacalm i Alfés; *Sa Vileta*, barriada de Palma de Mall.; i una altra a *Esporles* (xl, 138.15, Masc. 25Cá, 199.18).

El Vilet

I. Llog. a Segarra, te. *Rocafort de Nalec*; «lo poble de Maldà --- un collat a la vista dels llocs de *St. Martí*, *Lo Vilet*, *Guimerà*, *Llorens*, *Prexana* --- q. estos quedan, a la banda de sol ixent, mitgdia y tramontana» (Maldà, *Excursions* p. 23).

PRON.: *al bilé* a Belltall (Casac. 1920).

MENC. ANT. 1180: *Vileto* (Kehr, *Papsturk.*, p. 498); 1359: *Vila Mayanor* (*CoDoACA* XII, 40; cf. *GGC* 449).

II. Id. a la Baixa Ribagorça, agre. a *Gavasa* (enq. a *Gavasa*, 1957, xvii, 26-130).

MENC. ANT. 1123: «dono --- Alaonesi monasterii --- eccl. Ste. Marie de *Vilet*, que olim iam monasterium a plurimis fuisse asseritur, que alio nomine *Siurana* nuncupatur» (SerranoS., *NHRbga.* 36); 1170:

«Concordie --- Alaonis et Rivipolli, ecclesiamque de *Gualter* --- q. abbate P. Alaonis --- possidet quandam eccl. --- in term. castri de *Gavasa*, in lo. ubi d. *Siurana*, qui nunc tamen vulgo appellatur *Vilet*» (docs. de *Gualter*, Arx. Sols.); 1280: junt amb *Gavasa*: *Vilet* (*Rationes Dec.* 206). Segons la monografia monàstica de Riu, *Sta. Ma. de Vilet*, fou mon. des de 1077 al S. xiv també dit de *Vilelles*, dependent d'Alaó des de 1170.

La de *Vilet* és una formació ben singular (dim. masc. d'un fem.), però la repetició del cas en dues comarques, amb la circumstància, que en tots dos hi ha hagut un canvi de nom (V. *Mayanor*,¹ *Siurana*), i *Vilet* hi és declarat nom vulgar, innovat («nunc appellatur» 1170), dóna base per acceptar que es tracti d'una creació popular activa ponderant la disminució, a la manera de *casot* o *casull* depreciatius de *casa* o els hipocorístics de noms femenins, com *Margaridó*, *Rosó*.

Explicació que encara trobem dubtosa, perquè almenys en altres casos, aquest nom sembla tenir una arrel i explicació diferent. Tal com *L'Oliver*, en el Baix Maestrat, s'ha canviat per metàtesi en *Lo Vilar*, en diversos llocs, potser *Lo Vilet* podia resultar de *L'Olivet* 'oliverar' (recordo haver-ne comprovat un cas en un nom de pda. del baix Segrià (cap a Alcarràs) sospito en un *Vilet* de Conflent, hapax inidentificat per Ponsich (*Top.* 13), puix que en aquelles comarques es diu *olivet* (-ETUM) per 'oliver' i s'hi presta l'ús, allí persistent de l'article *lo*. Potser se'n troba un testimoni antic a Tortosa: un Guillelmus *Obilet* figura en una carta de pobl. (Font Rius, *C. d. p.* § 76) del barri *Darracina* de la Tortosa sarraïna, concedida per R. Bg. IV, als jueus de la ciutat, i contra-signada per aquest personatge, i 7 més, la major part de nom català, nobles o grossos negociants: però com que aquest hi va en darrer lloc, això escauria a algun morisc llatinat i convertit, de nom indígena, mossàrab, que tingués allà alguna propietat de nom *L'Ovilet*, alterat per la dita metàtesi (amb -b- hiperlatinitzant).

No sembla que pugui ser arabisme² quant als dos *Vilet* de Segarra i Ribagorça, quedem en dilema: la de derivació de *vila* acceptable però dubtosa i la imprecisa metàtesi de OLIVETUM.

Viló, sembla forma paral·lela al dim. *Vilet*, cf.. *Cal* i *Can Viló*, respectiv. a Vallcebre (XXXVIII, 99.21) i a Prats de Molló (= *El Llandric*, XXIV). Només a base d'un gentilici derivat d'algun NL *Viló* m'explicaria *Vilonès*: La Barraca de V., te. Pinós de Sols., cit. en doc. de 1727 junt amb Matamargó i Els Caus (SerraV., *Pinós Mtpl.* III, 29).

¹ Potser (*pagus*) VILLARIUM MEDIANORUM, amb dissimilació de (*a*)*r*- davant la -r-. *Siurana*, altre homònim dels dos pobles coneguts, SEVERIANA.— ² Pl. femení en -*ā*? No inconcebible, cf., en *RMA*: '*ibla*